

РЕЦЕНЗІЯ

на освітню програму «Підприємницька діяльність в авіації»
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ОС «Бакалавр», розроблену кафедрою економіки та бізнес-технологій
Національного авіаційного університету

На теперішній час у світі спостерігається тенденція підвищення значення авіаційного сектору, що є рушієм економіки завдяки переважному використанню авіап перевезень порівняно з іншими видами транспорту. Ця тенденція в найбільші роки буде актуальною також і для України. Міністерство інфраструктури прогнозує розвиток авіаційного сектору України за рахунок розширення переліку перевізників та розбудови регіональних та міжнародних аеропортів України, тому на ринку праці вже відчувається нагальна потреба в спеціалістах з підприємницької діяльності в авіації, нестача яких через певний час може стати великою проблемою для підприємств авіаційної сфери. Зазначене дозволяє зробити висновок про необхідність розвитку та підтримки Освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації».

Загальна характеристика рецензованої Освітньо-професійної програми представлена на офіційному сайті вузу і містить наступну інформацію: кваліфікація випускника, форму і термін навчання, подано коротку характеристику напрямку та характеристика діяльності випускників; наведено повний перелік загальних і фахових компетенцій, якими повинен володіти випускник в результаті освоєння освітньої програми, а також область професійної діяльності випускника, об'єкти професійної діяльності випускника, програмні результати навчання, до яких переважно готується випускник, перелік професійних завдань, які повинен бути готовий вирішувати випускник відповідно до виду (видам) професійної діяльності. Програма містить базову і варіативну частини. Якість змістовної складової освітньо-професійної програми не викликає сумнівів. Включені до нього освітні компоненти розкривають сутність актуальних на сьогоднішній день

завдань, що стоять перед майбутніми фахівцями з підприємницької діяльності в авіації. Структура зв'язків та послідовність викладання освітніх компонентів в цілому логічна і послідовна. Оцінка робочих програм навчальних дисциплін, представлених на сайті НАУ, дозволяє зробити висновок, що зміст дисциплін відповідає компетентнісній моделі випускника. Робочі програми освітніх компонентів рецензованої освітньої програми демонструють наявність авіаційної складової при підготовці бакалаврів, з урахуванням особливостей в авіаційному бізнесі. Розроблена освітньо-професійна програма передбачає професійно-практичну підготовку у вигляді виробничих практик. Слід зазначити, що створені умови для максимального наближення системи оцінки та контролю компетенцій студентів-бакалаврів до умов їх майбутньої професійної діяльності. Як сильну сторону програми слід відзначити, що до її реалізації залучається досить досвідчений викладацький склад. Однією з переваг є врахування вимог роботодавців при формуванні дисциплін професійного авіаційного циклу. Насичений навчальний план, проходження фінансово-управлінських та спеціалізованих авіаційних дисциплін, поглиблене вивчення економіки підприємств з урахуванням особливостей підприємництва, можливість освоєння іноземних мов протягом майже всього терміну навчання, можливість вільного вибору студентами корисних та цікавих для них освітніх компонентів, що доповнюють та розширюють ключові компетентності та програмні результати навчання майбутніх бакалаврів з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності - є відмінними рисами рецензованої освітньої програми.

В цілому, рецензована основна освітня програма, розроблена і реалізована кафедрою економіки та бізнес-технологій Національного авіаційного університету, відповідає основним вимогам часу до спеціалістів з підприємницької діяльності в авіації.

Директор
ТОВ «Міжнародний аеропорт «

Г.В. Прусак

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-професійну програму
«Підприємницька діяльність в авіації»
за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
підготовки здобувачів вищої освіти освітнього рівня «Бакалавр»
у Національному авіаційному університеті

Сучасні перетворення в усіх сферах нашого суспільства, нинішні пріоритети державної політики в авіаційній галузі, зоріентовують вищі навчальні заклади України на підготовку фахівців у сфері підприємницької діяльності з високим інтелектуальним потенціалом, розвинутими фаховими компетенціями, здатними до самореалізації і саморозвитку. Забезпечити реалізацію поставлених стратегічних завдань може тільки фахівець, який має ґрунтовні професійні знання, володіє розвинутими вміннями і навичками вміло здійснювати професійні обов'язки і спроможний ефективно використовувати сучасні управлінські технології. З огляду на вищезазначене актуальною є підготовка фахівців з підприємницької діяльності в авіації, що відповідають сучасним вимогам. Завдання задоволення глобальної потреби у фахівцях підприємницької діяльності в авіації вимагає розширення переліку управлінських освітньо-професійних програм. Відповідно до «Стратегічного плану розвитку авіаційного транспорту на період до 2020 року» ризиками його виконання, в тому числі, визначено: «...відсутність професійних та досвідчених менеджерів для проведення реформування, передусім у інфраструктурній сфері; слабкість кадрового потенціалу, відсутність зацікавленості у молодих спеціалістів», що підтверджує нагальну необхідність у впровадженні освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації». Врахування об'єктивних умов функціонування сучасних підприємницьких структур в авіаційній галузі та її інфраструктурі при розробці рецензованої освітньої програми дозволяє підтримати визначену мету освітньої програми та схвалити представлену структуру з її характеристиками.

Освітньо-професійна програма «Підприємницька діяльність в авіації» містить низку дисциплін, які логічно розподілені за циклами загальної та практичної підготовки, в тому числі й циклу дисциплін самостійного вибору студента, оволодіння якими є обов'язковою умовою підготовки сучасного підприємця, з урахуванням особливостей авіаційної галузі. Представлена компетентнісна складова освітньої програми є комплексною та відповідає сучасним вимогам до спеціалістів в галузі підприємництва. Вони створюють необхідну платформу для набуття майбутніми фахівцями компетенцій для впровадження сучасних методик у підприємницьку діяльність, що планується досягти за рахунок міждисциплінарного підходу щодо використання методів проактивного управління в умовах сучасного стану економіки та авіаційної галузі. Змістовне наповнення дисциплін навчального плану підготовки відповідає сучасним науковим напрацюванням у відповідному тематичному напрямку та має практичну цінність для здобувачів наукового ступеня «магістр». Логічна послідовність вивчення дисциплін не викликає заперечень.

Розробники при формуванні освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації» дотримувались правових та організаційних засад, викладених у Законі України «Про вищу освіту», реалізуючи при цьому власні науково-методичні напрацювання професорсько-викладацького колективу кафедри економіки Національного авіаційного університету та враховуючі потреби потенційних роботодавців у кваліфікованих спеціалістах в сфері підприємництва в авіаційній галузі. Зважаючи на вищезазначене, освітньо-професійна програма «Підприємницька діяльність в авіації» першого рівня вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» у Національному авіаційному університеті може бути рекомендована до реалізації.

Директор
ТОВ «Тревел енд Маркетинг ЛТД»

20.02.19

В.М. Артюшевська

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-професійну програму
«Підприємницька діяльність в авіації»
за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
підготовки здобувачів вищої освіти освітнього рівня «Бакалавр»
у Національному авіаційному університеті

В цивільній авіації України найважливішу роль відіграє ефективність надання послуг, яка безпосередньо залежить від підготовки персоналу, що працює в даній галузі. В даний час відбувається інтеграція України до європейського економічного простору, що супроводжується збільшенням попиту на авіаперевезення та авіаційну інфраструктуру, в зв'язку з чим відчувається дефіцит кадрів в сфері підприємницької діяльності, що володіють сучасними знаннями та розумінням особливостей ведення бізнесу в авіації.

Сьогодні в галузі не вистачає фахівців з сучасними знаннями авіаційного профілю. Виходячи з основної суті ідеї забезпечення підприємств авіаційної галузі висококваліфікованими кадрами в галузі підприємництва, Національний авіаційний університет має в своєму арсеналі досвід, потужний кадровий потенціал та матеріально-технічну базу аби виконати таке завдання.

Рецензована освітньо-професійна програма «Підприємницька діяльність в авіації» розроблена співробітниками Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту НАУ за участю спеціалістів ТОВ «Авіаційна компанія «Роза Вітрів», які підтвердили потребу в підготовці фахівців цієї спеціальності.

В освітньо-професійній програмі визначені програмні компетентності виходячи із видів і завдань підприємницької діяльності. Вони розподілені на загальні та фахові компетентності, найбільш відповідні для запропонованої програми. Фахові компетентності носять практичний характер і можуть бути використані у професійній діяльності майбутніх фахівців.

Навчальний план підготовки магістрів освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації» повністю відповідає завданням освітньо-професійної програми. Послідовність вивчення дисциплін, план та графік навчального процесу, перелік та обсяг нормативних та вибіркового дисциплін відповідають структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Підприємницька діяльність в авіації» і покликані сприяти забезпеченню відповідності програмних результатів навчання запитам потенційних роботодавців – авіакомпаній, підприємств авіаційної інфраструктури та промисловості.

Гасарюк ВР
(Найменування посади керівника)

22.02.19
Косачова Н.В.
(Ініціали, прізвище)

Пропозиції стейкхолдерів, здобувачів вищої освіти,
провідних викладачів випускаючої кафедри та гаранта
щодо удосконалення змісту освітньо-професійної програми
«Підприємницька діяльність в авіації»
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
ОС «Бакалавр»
на 2019-2020 навчальний рік

Директор ТОВ «Тревел енд маркетинг ЛТД» Артюшевська В.М., переглянувши ОПП «Підприємницька діяльність в авіації», що відповідає навчальному плану №НБ-6-076/16, за яким у 2019-2020 навчальному році навчатимуться здобувачі вищої освіти 3 та 4 курсів с 2016 року для забезпечення формування ПРН, що є важливими для підготовки бакалаврів підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, запропонувала введення до переліку освітніх компонентів таких, що формують компетентності оволодіння сучасними технологіями управління персоналом, а також більш детального вивчення економіки та організації торгівлі та біржової діяльності, та ввести до навчальних програм даних освітніх компонентів теми, що стосуються авіаційної сфери.

Представник КП «Міжнародний аеропорт «Одеса», помічник генерального директора Шукаєв Максим Валерійович запропонував введення до ОПП у якості вибіркових, таких освітніх компонентів, що забезпечують необхідні для формування у здобувачів вищої освіти специфічні знання функціонування авіаційної інфраструктури, управління аеропортовим бізнесом, економіки та організації діяльності аеропортів.

Начальник відділу реклами ТОВ «Авіаційна компанія «Роза вітрів» Кочанова Наталія Вікторівна, переглянувши ОПП «Підприємницька діяльність в авіації», для забезпечення формування ПРН, що є важливими для фахівців з підприємницької діяльності в авіації, обґрунтувала доцільність при

викладанні забезпечення формування такого програмного результату навчання як: вміти обґрунтовувати та використовувати теоретико-методичні засади організації стратегічного управління підприємницькою діяльністю на авіаційних бізнес-структурах та ринку авіаційних послуг. Формування зазначеної компетентності запропоновано забезпечити за рахунок введення відповідних тем та питань до програми дисциплін: «Стратегія бізнесу».

Студентка групи 316, що навчається за ОПП «Підприємницька діяльність в авіації» Олена Рудник запропонувала додати до переліку освітніх компонентів «Аналіз господарської діяльності підприємницьких структур», що має бути основою для майбутнього виконання другого розділу випускної роботи.

З метою підвищення якості підготовки бакалаврів освітнього ступеня «бакалавр» освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та необхідності збільшення освітніх компонент авіаційного спрямування для забезпечення відповідності компетентностям зазначеної ОПП, запропоновано до освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації» на навчально-методичному семінарі кафедри з урахуванням обговорення пропозицій стейкхолдерів, результатів анкетування та пропозицій здобувачів вищої освіти щодо змісту освітньої програми, провідних викладачів випускаючої кафедри та гаранта програми внести до ОПП та навчального плану №НБ-6-076/16 та робочого навчального плану №РБ-6-076/16 відповідні зміни.

РЕЦЕНЗІЯ
на освітню програму
«Підприємницька діяльність в авіації»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
кафедри економіки та бізнес-технологій
Національного авіаційного університету

Сталий, динамічний та збалансований розвиток підприємницької діяльності в авіації є рушійною силою економіки та запорукою економічного зростання країни. Розповсюдження ринкових методів господарювання обумовлює постійну потребу в значній кількості фахівців в питаннях створення та ефективного ведення бізнесу в авіації, підготовки фахівців у сфері розроблення бізнес-проектів та здійснення їх бізнес-адміністрування, генерування стартапів, провадження підприємницької діяльності з використанням як традиційних, так і новітніх методів її організації. Здобувачі освітньої програми «Підприємницька діяльність в авіації» першого рівня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» отримують теоретичні знання, практичні фахові навички, наукову обізнаність та розуміння світових тенденцій підприємництва в авіації. Необхідність підготовки спеціалістів, що володіють наведеними в ОПП компетенціями, підтверджується активним розвитком авіаційної галузі на теперішній час та високим попитом на кваліфікованих працівників, яких потребують підприємницькі структури на повітряному транспорті.

Освітньо-професійна програма (ОПП), що реалізується в Національному авіаційному університеті за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» являє собою узгоджений комплекс освітньої діяльності, спрямований на досягнення навчальних цілей необхідних для здійснення професійної діяльності фахівців з конкретизацією особливостей підприємництва у сфері авіаційного та суміжних з ним видів бізнесу, затверджений закладом вищої освіти з урахуванням вимог ринку праці на підставі Стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю.

Освітній процес в межах ОПП наповнений актуальними, а головне потрібними для фахівця освітніми компонентами, навчальний план побудований відповідно до найсучасніших вимог ринку праці, технологій та з урахуванням особливостей ведення бізнесу в авіації.

Навчальний план підготовки бакалаврів освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації» першого рівня вищої освіти повністю відповідає завданням освітньо-професійної програми. Обраний алгоритм послідовності вивчення дисциплін, регламент освітнього процесу, перелік та обсяг нормативних та вибіркових освітніх компонент відповідають структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійною програмою «Підприємницька діяльність в авіації».

В.о. Генерального директора
КП «Міжнародний аеропорт Одеса»

В.І. Літвінов

ВІДГУК-РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-професійну програму «Підприємницька діяльність в авіації» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що реалізується у Національному авіаційному університеті

Розвиток ринкових відносин обумовлює необхідність формування і постійної підтримки ефективних зв'язків авіаційних підприємств з метою підвищення рівня конкурентоспроможності авіакомпаній та аеропортів як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Особливо актуальними є ці питання для бізнес-структур у сфері авіаційного підприємництва, тобто тих видів економічної діяльності, які сьогодні активно розвиваються в Україні. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність підготовки фахівців у сфері авіаційного підприємництва, які б змогли своєчасно й ефективно відповідати на виклики сучасності.

Вирішення цього завдання потребує підвищення кваліфікації самих підприємців, а також зростання знань, навичок і вмінь персоналу компаній, які здійснюють підприємницьку діяльність. Формування таких знань і вмінь повинно відбуватися з урахуванням останніх тенденцій розвитку підприємництва, закордонного досвіду та вітчизняних реалій ведення бізнесу в авіаційній сфері, інноваційних напрямів розвитку авіаційних підприємств, перспектив розширення ринків збуту їх продукції та послуг за рахунок реалізації саме інноваційної продукції, інноваційно-орієнтованих технологій ведення бізнесу та нових знань.

Представлена на рецензування освітньо-професійна програма «Підприємницька діяльність в авіації» відповідає сучасним реаліям практики функціонування підприємницьких структур, вимогам ринку праці до знань та навичок фахівців з підприємницької діяльності в авіаційній сфері. Освітня програма регламентує цілі, очікувані результати, зміст, умови, технології реалізації освітнього процесу, оцінку якості підготовки випускників.

Зміст освітньої програми та перелік освітніх компонент навчального плану повністю відповідає вимогам Стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю, забезпечують комплексну підготовку здобувачів, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність. Структурні компоненти освітньої програми «Підприємницька діяльність в авіації» розроблено на основі компетентнісного підходу, їх зміст викладено логічно та послідовно. У процесі розробки освітньої програми група розробників Національного авіаційного університету враховали наші пропозиції щодо змісту освітніх компонентів та навчального плану підготовки бакалаврів за відповідною спеціальністю.

Отже, в цілому рецензована освітньо-професійна програма «Підприємницька діяльність в авіації» відповідає вимогам до підготовки на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», має чітко виражену практичну спрямованість, та освітня діяльність за даною програмою підтримується до провадження в Національному авіаційному університеті.

Керівник Секретаріату
Ради підприємців при
Кабінеті Міністрів України

А.В. Забловський